Magyarhoni Földtani Társulat
Földtani Közlöny
Hungarian Geological Society
156/3, xxx–xxx., Budapest, 2026

Hírek, ismertetések

Összeállította: PIROS Olga

Események, rendezvények

Beszámoló az IMA2026 konferenciáról

Az ásványtanos világ legnagyobb nemzetközi szakmai fóruma, az IMA (International Mineralogical Association) négyévenkénti konferenciája idén augusztus 20. és 24. között Nankingban, Kínában került megrendezésre az IMA és a Nankingi Egyetem társszervezésében. Az előadások és a poszterszekciók három napon keresztül voltak látogathatóak (augusztus 21–23.); a mintegy 800 résztvevő (melyből kb. 200 nemzetközi volt) 29 országot képviselt. A magyar részvétel idén szerényen alakult. A lebonyolítás és a helyszín is magas színvonalú volt, és ezt tovább emelte a konferencia idejében a helyszínre szervezett nívós, háromnapos ásványbörze is. A terepgyakorlatok szervezése sajnos kevésbé alakult szerencsésen.

Az IMA munkacsoportjainak ilyenkor szokásos megbeszélései és szavazásai eredményesen megtörténtek. Az alábbiakban olvasható néhány lényeges információ, ami a hazai közösség számára is érdekes lehet. A leköszönő Eiji OHTANItól Nancy ROSS vette át az elnöki posztot, aki a következő két évben tölti majd be ezt a tisztséget. „First vice-president"-ként Razvan CARACAS került megválasztásra Ferdinando BOSIval szemben, így két év múlva CARACAS váltja majd ROSSt az elnöki székben. A 25. IMA-konferenciának 2030-ban Vancouver (Kanada) ad majd otthont 2030. augusztus 12. és 16. között a University of British Columbia kampuszán, fókuszban a stratégiai nyersanyagokkal. A személyi változások mellett némi szervezeti átalakulásra is sor került. Két eddigi munkacsoport *(working group)* bizottsággá *(commission)* lépett elő. A két új bizottság *(Comission on Biomineralogy and Environment* és *Comission on Mineral Informatics)* működésének is fontos eleme, hogy minden IMA-tagország egy-egy képviselőt delegáljon, akik aktívan részt is vesznek a bizottsági munkában. Amennyiben valakinek felkeltette az érdeklődését a feladat, és érez magában kellő lelkesedét, hogy hazánk képviseletét tevékenyen ellássa az új bizottságok valamelyikében, kérem, keressen meg!

ZAJZON Norbert

Beszámoló a 23. Carpathian–Balkan Geological Association kongresszusáról

A Carpathian–Balkan Geological Association (CBGA) 23. nemzetközi kongresszusának 2026. szeptember 9–11. között a kolozsvári Babeș–Bolyai Tudományegyetem adott otthont. Románia negyedik alkalommal rendezte meg a CBGA kongresszusát: az 1927-es, 1961-es és 1981-es bukaresti eseményeket követően ez volt az első alkalom, hogy Kolozsvár látta vendégül a rendezvényt.

A CBGA a térség egyik meghatározó nemzetközi tudományos szervezete, amely a geotudományok művelőit fogja össze a Kárpát–Balkán régióban és azon túl. A szervezet célja a határokon átnyúló együttműködések erősítése, az alap- és alkalmazott földtudományi kutatások támogatása, valamint a kutatók képzésének és szakmai fejlődésének elősegítése. A négyévente megrendezett kongresszus kivételes lehetőséget kínál arra, hogy a régió és a nemzetközi tudományos közösség tagjai megosszák legújabb eredményeiket, megvitassák a földtudomány aktuális kérdéseit a geológiai folyamatoktól kezdve a módszertani megközelítésekig, és új együttműködések alapjait fektessék le.

Az idei kongresszus mintegy 370 résztvevővel zajlott, köztük 38 magyarországi és 27 külhoni (főként romániai) magyar kutatóval és szakemberrel, így a magyarhoni földtudományi közösség jelentős létszámmal képviseltette magát a rendezvényen. A CBGA tagországai közül Albániából, Ausztriából, Bosznia-Hercegovinából, Bulgáriából, Csehországból, Észak-Macedóniából, Görögországból, Horvátországból, Magyarországról, Montenegróból, Lengyelországból, Romániából, Szerbiából, Szlovákiából, Szlovéniából és Ukrajnából érkeztek résztvevők. A kongresszus nemzetközi jelentőségét mutatja, hogy számos, a CBGA régión kívüli ország – többek között az Egyesült Királyság, Franciaország, Svájc, Belgium, Hollandia, Németország, Svédország, Norvégia, Litvánia, Törökország, Szaúd-Arábia, Kína, Ausztrália és az Egyesült Államok – kutatói is részt vettek az eseményen.

Sokszínű tudományos program

A kongresszus tudományos programja 17 általános és 12 speciális szekcióból állt. Ezekhez a résztvevők számára hét térítésmentes workshop, valamint nyolc konferencia előtti és utáni terepi kirándulás kapcsolódott. A tudományos program kialakításában összesen 53 szekcióvezető vett részt.

A konferencia programját négy plenáris és 24 meghívott előadás gazdagította. A négy meghívott plenáris előadó egyike HARANGI Szabolcs volt, aki *The Neogene to Quaternary Volcanism of the Carpathian–Pannonian Region: from initial plate tectonic models to quantitative petrogenetic explanations* címmel tartott előadást.

A kongresszus fontos célja volt a fiatal kutatók támogatása is. Ennek keretében 41 hallgató részesült támogatásban a konferencián való részvételhez, köztük magyar hallgatók is.

Összesen 331 absztrakt készült a kongresszuson bemutatott tudományos eredményekhez. Ezek önálló absztraktkötetben jelentek meg: Sergiu DRĂGUȘANU, George PLEȘ & Călin Gabriel TĂMAȘ (eds) 2026: *XXIII International Congress of the Carpathian–Balkan Geological Association – CBGA Abstract Volume*. Presa Universitară Clujeană.

Jelentős magyar részvétel

A magyar kutatók nemcsak nagy számban vettek részt a kongresszuson, hanem a tudományos program szervezésében is aktív szerepet vállaltak. Öt szekció munkájában volt magyar szekcióvezető, összesen hét magyar kutató, B. KISS Gabriella, HARANGI Szabolcs, KIS Boglárka Mercédesz, LUKÁCS Réka, MÁRTON István, SILYE Lóránd és SZEPESI János.

A magyar kutatók szakmai elismertségét mutatja az is, hogy több magyar meghívott előadó prezentációja szerepelt a kongresszus programjában. DEÁK Ferenc, KRISTÁLY Ferenc, MAGYARI Enikő Katalin, MÁDL-SZŐNYI Judit, MÁRTON István, NÉMETH Károly, OZSVÁRT Péter és PALCSU László meghívott előadóként mutatta be kutatási eredményeit a konferencia különböző tudományos szekcióiban.

Jelentős magyar közreműködés valósult meg a konferenciához kapcsolódó terepi programokban is. KARÁDI Viktor, MÁRTON István, KÖVECSI Szabolcs-Attila, SILYE Lóránd, SZAKÁCS Sándor, KRÉZSEK Csaba, MOSONYI Emilia és FORRAY Ferenc összesen hat terepi kirándulás szervezésében és szakmai vezetésében vett részt. A terepbejárások a térség földtani felépítésének és fejlődéstörténetének számos fontos területét és problémáját mutatták be a résztvevőknek.

Magyarország rendezi a következő CBGA-kongresszust

A kongresszushoz kapcsolódó CBGA Council Meeting ülésén Magyarország képviseletében LUKÁCS Réka vett részt, akit FODOR László magyar nemzeti képviselő delegált.

Magyarország már korábban is felmerült a következő CBGA-kongresszus lehetséges helyszíneként. Ennek megfelelően a 2026-os kongresszus főszervezője, egyben a CBGA jelenlegi elnöke, Călin TĂMAŞ felkérte a magyar nemzeti képviselőt, illetve delegáltját, hogy nyilatkozzon arról, vállalná-e Magyarország a négy év múlva esedékes kongresszus megrendezését.

Több magyar kollégával, valamint a Magyarhoni Földtani Társulat elnökével történt előzetes egyeztetést és mérlegelést követően LUKÁCS Réka a Council Meetingen Magyarország nevében bemutatott egy lehetséges koncepciót a 2030-as kongresszus megrendezésére. A CBGA Council ezt követően megszavazta Magyarország rendezési szándékát.

A döntést a 23. CBGA kongresszus záróeseményén hivatalosan is bejelentették: a Carpathian–Balkan Geological Association 24. nemzetközi kongresszusának 2030-ban Magyarország ad otthont.

A következő időszak fontos feladata ezért a CBGA magyar nemzeti szervezetének megerősítése, a 2030-as kongresszus szervezőbizottságának felállítása, valamint a szakmai és szervezési előkészületek megkezdése. A kolozsvári kongresszuson tapasztalt jelentős magyar részvétel és aktivitás jó alapot jelent ahhoz, hogy négy év múlva Magyarország sikeres és szakmailag színvonalas CBGA-kongresszust rendezzen.

További részletek: a 23. CBGA konferencia honlapján: https://cbga2026.conference.ubbcluj.ro/

LUKÁCS Réka

Magyar vonatkozású sikerek az IUGS Geoheritage 2026 konferencián A Ság-hegy és Felsőbánya is a világ kiemelkedő földtani örökségi helyszínei között

2026. november 3–6. között a nemrégiben UNESCO Globális Geoparkká nyilvánított portugáliai Algarvensis Geopark adott otthont az IUGS Geoheritage 2026 nemzetközi konferenciának, amelyen 49 ország 156 földtudományi szakembere vett részt. A rendezvény egyik legfontosabb eseménye a Nemzetközi Földtani Tudományok Uniója (International Union of Geological Sciences, IUGS) által elismert harmadik 100 kiemelkedő földtani örökségi helyszín (*The Third 100 IUGS Geological Heritage Sites*) kihirdetése volt. Az újonnan elismert, 47 országot képviselő helyszínek között két jelentős magyar vonatkozású földtani érték is szerepel: a magyarországi Ság-hegy vulkánja és a romániai Felsőbánya (Baia Sprie) hidrotermás érctelepe.

Az IUGS 2022-ben indította el a világ kiemelkedő tudományos jelentőségű földtani örökségi helyszíneinek nemzetközi elismerését célzó programját. Az első 100 helyszínt 2022-ben a spanyolországi Zumaiában, a másodikat 2024-ben a dél-koreai Puszanban mutatták be. A program célja, hogy ráirányítsa a figyelmet azokra a földtani feltárásokra, képződményekre és lelőhelyekre, amelyek a Föld történetének megismerésében, a földtudományok fejlődésében vagy egy-egy földtani folyamat értelmezésében nemzetközi referenciát jelentenek.

A Ság-hegy elismerését vulkanológiai jelentősége mellett kiemelkedő tudománytörténeti szerepe is indokolja. Eötvös Loránd és munkatársai 1891-ben itt végezték el a torziós inga első terepi gravitációs méréseit, amelyek a modern geofizikai kutatások történetének meghatározó eseményei voltak. A jelölési dokumentációt NÉMETH Károly, HENCZ Mátyás, BERKESI Márta, KOVÁCS István és SZARKA László Csaba készítették. A helyszínt SZARKA László Csaba, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja mutatta be a konferencián.

Külön említést érdemel NÉMETH Károly vulkanológus, aki az IUGS Nemzetközi Földtani Örökség Bizottsága, (International Commission on Geoheritage) földtani örökségi helyszínekkel foglalkozó albizottságának (*Subcommission on Sites*) elnöke, és nemzetközi szinten is meghatározó szerepet vállal a földtani örökség tudományos értékelésében és elismertetésében. NÉMETH Károly a Ság-hegy mellett a 2026-ban elismert vanuatui Ambrym vulkán és az új-zélandi Castlepoint jelölésének is társszerzője volt, valamint közreműködött a szaúd-arábiai Harrats Basalt örökségi kőanyag elismertetésében is.

A másik magyar vonatkozású helyszín a Máramaros megyében található Felsőbánya (Baia Sprie), amely Romániából elsőként került fel az IUGS földtani örökségi helyszíneinek listájára. A több mint öt kilométer hosszúságú hidrotermás ércesedési rendszer Európa egyik legismertebb történeti érctelepe. A lelőhelyen eddig 98 ásványfajt azonosítottak, amelyek közül hatnak Felsőbánya a típuslelőhelye. Az érctelep a mineralógiai kutatások és a bányászattörténet szempontjából is kivételes jelentőségű. A jelölés négy szerzője

Marinel KOVACS, SZAKÁCS Sándor, GÁL Ágnes és Ioan DENU , akik a tervezett Gutin–Máramaros UNESCO Geopark létrehozásában is közreműködnek. Közülük hárman személyesen is jelen voltak a portugáliai konferencián, ahol a helyszínt Marinel KOVACS ismertette. Az elismerés a térség földtani értékeinek nemzetközi ismertségét és a geopark létrehozását célzó törekvéseket egyaránt erősítheti.

A konferencia egyik fontos tapasztalata volt, hogy a geoparkok nagy számban képviseltették magukat a nemzetközi tudományos közösség előtt. Jelenlétük ismételten hangsúlyozta, hogy a geoparkok nem tekinthetők a földtudományok marginális szereplőinek. Éppen ellenkezőleg, számos térségben ezek a szervezetek vállalják a legnagyobb gyakorlati szerepet a földtani örökség megőrzésében, kezelésében, bemutatásában és a tudományos ismeretek társadalmi közvetítésében. A geoparkok összekapcsolják az alapkutatást a természetvédelemmel, az oktatással, a helyi közösségekkel és a fenntartható térségfejlesztéssel. A tudományos eredmények hosszú távú hasznosulásához nélkülözhetetlen az a tevékenység, amelyet a geoparkok a terepen, az oktatási intézményekben és a helyi társadalomban végeznek. Mindez indokolttá teszi, hogy a geoparkok a nemzetközi földtudományi együttműködésekben és döntéshozatali folyamatokban is súlyuknak megfelelő szerepet kapjanak.

Az IUGS elismerése mögött többlépcsős bírálati folyamat áll. A harmadik 100 helyszín kiválasztásában 32 országból 104 szakértő vett részt, akik összesen 720 értékelést készítettek. Minden jelölést öt szakértő bírált el. A tudományos jelentőség mellett a pályázati dokumentáció szakmai színvonala, a földrajzi és földtudományi szakterületek közötti kiegyensúlyozott képviselet is szerepet játszott a végső döntésben. A bírálati rendszer nem csupán az elismerés odaítélését szolgálja, a részletes szakértői észrevételek lehetőséget adnak a jelölések további pontosítására és fejlesztésére is.

Az IUGS jelenlegi tervei szerint a földtani örökségi helyszínek kiválasztásának programja várhatóan a *The Fourth 100*, vagyis a negyedik válogatással zárul. Ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy további száz helyszín kerül majd fel a listára. Ugyanis a harmadik forduló értékelése során 13 helyszínt már előzetesen elfogadtak a negyedik válogatásra, további 18 jelölés esetében pedig az átdolgozást és a későbbi újraértékelést javasolták. Ezek kihirdetésére a mostani konferencián nem került sor.

A földtani örökség nemzetközi elismertetése nem korlátozódik csupán földtani helyszínekre. Az IUGS Nemzetközi Földtani Örökség Bizottsága további két kategóriában is lehetőséget kínál jelölések benyújtására: a *Heritage Stones* kategória a nemzetközi jelentőségű történeti építő- és díszítőkövek elismerését szolgálja, míg a *Geo-Collections* a kiemelkedő tudományos értéket képviselő földtani gyűjteményekre irányul. Mindkét kategória fontos lehet a magyar földtudományi, múzeumi és örökségvédelmi szakemberek számára.

A szervezők biztatnak minden földtudományi, múzeumi és geoparki területen dolgozó kollégát, hogy mérje fel az általa kutatott vagy kezelt földtani értékek nemzetközi jelentőségét, és lehetőség szerint készítse elő azok IUGS-jelölési dokumentációját. A legalább öt független bíráló által adott szakmai vélemény komoly tudományos mércét jelent, ugyanakkor értékes szakmai visszajelzést is biztosít. A megfelelően előkészített jelölések nemcsak az adott helyszín, kőanyag vagy gyűjtemény nemzetközi elismertetését segítik elő, hanem a földtani örökség tudományos dokumentálásához, megőrzéséhez és szélesebb körű megismertetéséhez is hozzájárulnak.

NÉMETH Károly, GÁL Ágnes, SZAKÁCS Sándor és KERESKÉNYI Erika a Telheirói karbon-triász unkonformitás előtt

A *The Third 100* kötet ingyenesen letölthető az IUGS Geoheritage Bizottság honlapjáról:
https://iugs-geoheritage.org

KERESKÉNYI Erika
Magyar Nemzeti Múzeum,
Bükk-vidék UNESCO Globális Geopark

Gazdag, szegény vidék

Észak-magyarországi körkép kritikus ásványi nyersanyagainkról

A Magyar Tudomány Ünnepe hagyományos fesztiválja a legkülönfélébb tudományágaknak. 2026. november 5-én Miskolcon a Miskolci Akadémiai Bizottság ünnepi ülésének plenáris megnyitó előadását FÖLDESSY János geológus, professzor emeritus tartotta, akit ebben az évben a MAB Emlékéremmel tüntetett ki. Kiemelte a kritikus ásványi nyersanyagoktól való jelentős függőségünket, ezek hazai kitermelésében rejlő technikai, gazdasági, társadalmi lehetőségeket, az ezzel járó kihívásokat és a becsülhető költségeket. Felsorolta a régió legjelentősebb, elhanyagolt előfordulásait, s a Cserehát példáján mutatta be, hogy a legrosszabb jövedelmi helyzetben lévő területek néha a legjobb kutatási

lehetőségeket nyújtják, ebben az esetben az arany és a ritkaföldfémek jelentik a legfontosabb dúsulásokat. Recsk és Rudabánya földtani viszonyaiban olyan kritikus elemcsoportok dúsulásai váltak ismertté, amelyek ma a Nemzeti Feltárási Program első listájának élén szerepelnek.

Hangsúlyozta továbbá a nemzeti ásványi nyersanyag stratégia megalkotásának szükségességét, a kapcsolódó jogalkotás előkészítését, valamint az engedélyeztetés bonyolult és szükségtelenül időigényes folyamatának egyszerűsítését.

Az előadás a linkre kattintva olvasható:
https://foldtan.hu/wp-content/uploads/2026/11/261105MTAMAB2.pdf

Földessy János

Beszámoló a Soil Gases in Environmental and Geological Processes című konferenciáról
(Budapest, 2026. 11. 06.)

2026. november 6-án rendezték meg az első Soil Gases in Environmental and Geological Processes (Talajgázok a környezeti és geológiai folyamatokban) című nemzetközi konferenciát a HUN-REN CSFK Földrajztudományi Intézet (CSFK FTI) főszervezésében.

A konferencia célja az volt, hogy közelebb hozza egymáshoz a talajgázokat különböző tudományterületeken kutató szakembereket, az ipari alkalmazások képviselőit és a szabályozási területen dolgozókat, elősegítve a tudományos eredmények és gyakorlati tapasztalatok megosztását.

A rendezvény során számos aktuális kutatási témát érintettek az előadók. Szó esett többek között a talajban megjelenő CO_2 geológiai eredetéről, a talajgázok talajtani folyamatokban betöltött szerepéről, a CO_2 geológiai tárolásának talajgázalapú monitoring lehetőségeiről, a természetes hidrogén-előfordulások kutatásáról, valamint a radon talajbeli előfordulásáról és környezeti jelentőségéről.

A konferenciát Szalai Zoltán, a CSFK FTI igazgatója, valamint Gonda Bence, a Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatóságának (SZTFH) alelnöke nyitotta meg. A rendezvény kiemelt előadója Orlando Vaselli, a Firenzei Egyetem professzora volt, aki előadásában átfogó betekintést nyújtott a talajgázok vizsgálatának különböző tudományos és gyakorlati alkalmazásaiba.

A konferencián összesen 21 előadás és 7 PICO-bemutató hangzott el, lehetőséget teremtve a hazai és nemzetközi kutatók, valamint a különböző szakterületek képviselői közötti szakmai párbeszédre.

Külön öröm volt, hogy a hallgatói előadók és fiatal kutatók munkáját több kategóriában is díjazhattuk. Az elismerésekben részesülők:

Legjobb magyar előadó: Dévény Zoltán (HUN-REN CSFK, FTI)
Legjobb nemzetközi előadó: Antonella D'Ciofalo (MATE)
Legjobb előadás: Horváth Laura (ELTE)
Legjobb PICO-bemutató: Kovács Dániel (ELTE)

A konferenciát egy izgalmas kerekasztal-beszélgetés zárta, amelynek középpontjában a talajgázkutatás jövője, a tudományos eredmények gyakorlati hasznosítása, valamint az ipari és szabályozási szereplők közötti együttműködés lehetőségei álltak.

Ezúton is köszönjük a társszervező intézetek, a szakmai partnerek és a szponzorok támogatását, akik hozzájárultak a konferencia sikeres megvalósításához!

A rendezvény folytatására a következő konferencián kerül sor, amelynek főszervezője a HUN-REN Földfizikai és Űrtudományi Kutatóintézet (HUN-REN FI) lesz Sopronban.

Találkozzunk Sopronban!

Király Csilla

Személyi hírek

Gyászhír

Fájdalommal tudatjuk, hogy

Gyalog László (1949–2026)
Bognár László (1936–2026)
Nagy Béla (1941–2026)
Kubovics Imre (1925–2026)
Solt Péter (1948–2026)
Majoros György (1932–2026) tagtársaink elhunytak.

Emlékük szívünkben és munkáikban tovább él!